

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

عربی

پایه هشتم
دوره اول متوسطه

إِنِّي رَأَيْتُ دَهْرًا مِنْ هَجْرِكَ الْقِيَامَهُ
لَيْسَتْ دُمُوعُ عَيْنِي هُذِي لَنَا الْعَلَامَهُ؟

از خون دل نوشتم نزدیک دوست نامه
دارم من از فراقش در دیده صدعلامت

قال الإمام الخميني (رحمه الله): «اللُّغَةُ الْعَرَبِيَّةُ لُغَةُ الْإِسْلَامِ.»

الفهرس

الدرس الأول مُرَاجَعَةُ دُرُوسِ الصَّفِّ السَّابِعِ ----- ١

الدرس الثاني أَهْمِيَّةُ اللُّغَةِ العَرَبِيَّةِ ----- ١٥

الدرس الثالث مَهْنَتُكَ فِي المُسْتَقْبَلِ ----- ٢٩

الدرس الرابع التَّجَرِبَةُ الجَدِيدَةُ ----- ٤١

الدرس الخامس الصَّدَاقَةُ ----- ٥٣

الدرس السادس فِي السَّفَرِ ----- ٦٣

الدرس السابع ﴿...أَرْضُ اللَّهِ وَاسِعَةٌ﴾ ----- ٧٥

الدرس الثامن الإِعْتِمَادُ عَلَى النَفْسِ ----- ٨٧

الدرس التاسع السَّفَرَةُ العِلْمِيَّةُ ----- ٩٩

الدرس العاشر الحِكْمُ ----- ١١٣

المُعْجَمُ

سخنی با دبیران عربی و گروه‌های آموزشی

برای تدریس این کتاب باید:

۱. کتاب عربی پایه هفتم را تدریس کرده باشید.
۲. دوره آموزشی ضمن خدمت را گذرانده باشید.
۳. کتاب معلّم را تهیه کنید؛ فایل کتاب معلّم در سایت گروه عربی است.

خدای را سپاس که به ما توفیق دوباره داد؛ تا با نگارش این کتاب به نوجوانان کشور عزیزمان خدمتی فرهنگی کرده باشیم.

این کتاب دومین کتاب عربی دوره اول متوسطه است. شورای تألیف، شامل گروهی از استادان دانشگاه و معلّمان بوده است. کتاب همچون سال گذشته پیش از چاپ، چندین بار به نقد و بررسی نهاده و تدریس آزمایشی شده است؛ تا اشکالات برطرف و نقاط قوت آن نیز هرچه بیشتر تقویت گردد.

رویکرد «راهنمای درسی عربی» بر اساس «برنامه درسی ملی» «پرورش مهارت‌های زبانی به منظور تقویت فهم متون دینی و کمک به زبان و ادبیات فارسی» است. شیوه کتاب، متن‌محوری است. انتظار می‌رود دانش‌آموز بتواند در پایان سال تحصیلی متون ساده عربی را درست بخواند و معنای آن را بفهمد. در این کتاب نزدیک به ۲۰۰ واژه به کار رفته؛ اما حدود ۴۰۰ واژه سال گذشته نیز تکرار شده است؛ پس در حقیقت، هدف این کتاب آموزش حدود ۶۰۰ واژه پربسامد زبان عربی است. تألیف کتاب براساس اسناد بالادستی «قانون اساسی»، «برنامه درسی ملی» و «راهنمای برنامه درسی» انجام شده است. برنامه درسی ملی، نقشه راه برای تألیف همه کتاب‌های درسی است. راهنمای برنامه درسی عربی نیز که در «شورای برنامه‌ریزی درسی عربی» تهیه و تنظیم شده نقشه راه برای تألیف کلیه کتاب‌های درسی عربی است.

در نگارش کتاب به تجربیات موفق کتاب‌های عربی پیشین توجه شده است و جا دارد از همه نویسندگان کتاب‌های درسی عربی پیشین تشکر گردد.

کلمات به کار رفته در این کتاب، پرکاربردترین واژگان زبان عربی است که در قرآن، حدیث و روایات و نیز در زبان و ادبیات فارسی بسیار به کار رفته‌اند. تصاویر، عبارات و متون کتاب افزون بر هدف اصلی؛ تا اندازه‌ای ابعاد تربیتی و فرهنگی نیز دارند.

از آنجا که دانش‌آموز در سال اول کلمات بسیاری را آموخته و تا حدودی با ساختار زبان عربی آشنا شده؛ لذا در این کتاب، متن‌ها طولانی‌تر گشته است. در پایه هفتم، آیات قرآنی کمتر به کار رفته است؛ زیرا این قابلیت در کتاب نبود؛ اما در پایه هشتم، وضعیّت فرق دارد و دانش‌آموز کلمات بسیاری آموخته و با پاره‌ای از ساختارهای مهمّ زبان عربی آشنا شده است.

بنابه درخواست گروه‌های آموزشی، دبیران و دانش‌آموزان و به استناد برنامه درسی ملیّ مجدداً مکالمه در کتاب گنجانده شده؛ زیرا مکالمه بستری مناسب برای آموزش هر زبانی است و به درس عربی جذابیّت می‌بخشد؛ آن را زبانی پویا و کاربردی نشان می‌دهد، ولی مکالمه هدف اصلی آموزش کتاب حاضر نیست.

مهم‌ترین توصیه‌ها درباره شیوه تدریس و ارزشیابی کتاب

۱. این کتاب در ده درس تنظیم شده است. هر درس در دو جلسه آموزشی

تدریس می‌شود.

۲. دانش‌آموز در آغاز راه یادگیری زبان عربی است. شایسته است معلّم به مطالب کتاب بسنده کند و مطلقاً مطالب اضافی آموزش ندهد؛ زیرا آنچه را دانش‌آموز باید بیاموزد، به تدریج فرا خواهد گرفت.

۳. سیاست تألیف در تمامی بخش‌های کتاب، مبنی بر ساده سازی و جذابیّت است؛ لذا بزرگ‌ترین مسئولیّت معلّم این است که با هنرمندی، کتاب را به ساده‌ترین روش به دانش‌آموز تدریس کند. هنر معلّم، علاقه‌مند کردن دانش‌آموز نسبت به درس عربی است؛ لذا باید در امتحانات از طراحی سوالات معماگونه خودداری کرد.

۴. کار عملی در کتاب عربی تهیه انواع کاردستی نیست؛ بلکه کارهایی مانند مکالمه، نمایش، سرود، ترجمه تصویری و داستان‌نویسی است؛ یعنی دانش‌آموز آموخته‌هایش را در قالب سخن گفتن یا نوشتن به نمایش بگذارد. مدارسی که وقت اضافه دارند یا دانش‌آموزان خاص ثبت‌نام کرده‌اند، می‌توانند به‌عنوان فوق برنامه در چنین زمینه‌هایی دانش‌آموز را فعال کنند.

۵. این کتاب افزون بر اینکه مکمل کتاب پیشین است؛ پشتیبان تثبیت واژگان و ساختار آموزش داده شده در پایه نخست نیز می‌باشد. کتاب‌های سال‌های آینده نیز هر

یک به نوبه خود مکمل کتاب پیش از خود هستند.

۶. در بخش «بدانیم» سعی شده است با شاهد مثال، اصول زبان به دانش‌آموز آموخته شود. ذکر تعاریف و اصطلاحات فقط به منظور فهم بهتر عبارات و متون است و نیازی به حفظ آنها نیست. هدف از بخش‌های «بدانیم» و «فَنّ ترجمه» کمک به فهم بهتر متن و عبارت است. آنچه در این بخش آمده، به منظور فهم معنای جملات است. دانش‌آموز آن را می‌آموزد تا به کمک آن درست بخواند، درست بشنود و درست ترجمه کند. هدف اصلی درست خواندن، فهمیدن و ترجمه است. در واقع قواعد در خدمت فهم عبارت و متن است و این موضوع در بارمبندی امتحانات نیز لحاظ شده است. به همین دلیل نمره بخش قواعد کم است.

۷. از ارائه «جزوه مکمل قواعد» به دانش‌آموز خودداری گردد. آنچه در زمینه قواعد لازم بوده در همین کتاب تحت عنوان «بدانیم» آمده است.

۸. طرح سؤالات امتحان کتبی عربی در نوبت اول و دوم از ۱۵ نمره است؛ ۵ نمره شفاهی قرائت و مکالمه است.

۹. مطلقاً از طرح سؤالاتی در زمینه «ترجمه فارسی به عربی» خودداری شود؛ زیرا چنین سؤالاتی جزء اهداف عربی سال اول و دوم دوره اول متوسطه نیست. دانش‌آموز باید بتواند جمله عربی را بخواند و ترجمه کند و البته قدرت تشخیص درست از نادرست را نیز داشته باشد. در سال اول و دوم از او «ساختن جمله عربی» خواسته نمی‌شود. (در بخش مکالمه، یعنی پاسخگویی به کلمات پرسشی این استثنا وجود دارد؛ زیرا در مکالمه باید بتواند پاسخ کوتاه دهد که انتظار در حدّ یک یا نهایتاً دو کلمه ساده است و نظر به لزوم سرعت عمل در پاسخ دهی به سؤال شفاهی، رعایت ظرافت‌های دشوار و فتی زبان فعلاً لازم نیست.)

۱۰. تبدیل افعال و ضمائر از اهداف این کتاب نیست و باید از طرح چنین

سؤالاتی در هر آزمونی خودداری کرد؛ مثال:

این جمله را به جمع تبدیل کنید:

هَذِهِ الْمَرْأَةُ دَهَبَتْ إِلَى بَيْتِهَا.

در جای خالی کلمات مناسب بنویسید:

هُمْ رَجَعُوا مِنْ سَفَرَتِهِمْ أَمْسٍ.

... مِنْ سَفَرَتِهِمْ غَدًا.

۱۱. همانند کتاب پایه هفتم، هیچ واژه‌ای بیرون از جمله سؤال نشود. ترجمه

کلمات، در داخل جمله خواسته شود؛ مثلاً:

ترجمه کلمه مشخص شده را بنویسید. **أَنَا أَقْدِرُ عَلَى قِرَاءَةِ النُّصُوصِ البَّسِيطَةِ.**

۱۲. در پاسخ‌گویی به جمله استفهامی باید به پاسخ کوتاه بسنده شود. پاسخ

کامل مد نظر نیست. برای نمونه، در پاسخ به چنین سؤالی «بِمَ تَرْجِعُ إِلَى الْبَيْتِ؟» پاسخ «بالسيارة» کافی است و نمره کامل تعلق می‌گیرد. به عبارت دیگر لازم نیست چنین پاسخ داده شود:

«أَرْجِعُ إِلَى الْبَيْتِ بِالسَّيَّارَةِ.»

از آنجا که در رویکرد برنامه درسی عربی، پرورش مهارت‌های زبانی آمده و سخن گفتن نیز یکی از این موارد است؛ لذا بخش «اسماء و حروف استفهام» استثنا شده است و در این بخش ساختن وجود دارد. اما باید با تساهل برخورد کرد. در برخی مدارس خاص می‌توان از دانش‌آموزان خواست که پاسخ کامل دهند.

پیشنهاد می‌شود دبیر برای امتحان مکالمه یک آلبوم عکس تهیه کند و در آن تصاویر لازم را در اندازه‌های بزرگ داشته باشد؛ آن گاه تصویر کوه را به دانش‌آموز نشان دهد و بپرسد: هَلْ هَذَا جَبَلٌ؟

تصویر کشاورز را نشان دهد و بپرسد: مَنْ هُوَ؟

تصویر گل را نشان دهد و بپرسد: مَا هَذِهِ؟

تصویر سه کلید را نشان دهد و بپرسد: كَمْ عَدَدُ الْمَفَاتِيحِ؟

همه سؤالاتی را که معلم می‌خواهد بپرسد؛ می‌تواند در پشت برگه تصویر برای راحتی کار بنویسد.

در همه این موارد پاسخ کوتاه کافی است. حتی اگر دانش‌آموز نتوانست پاسخ درست دهد؛ ولی معنای سؤال را بفهمد؛ نیمی از نمره را می‌گیرد. همچنین می‌توان بخشی از نمره مکالمه را به معرفی دانش‌آموز از خودش اختصاص داد. دانش‌آموز باید بتواند در یک دقیقه خودش را به زبان عربی معرفی کند.

۱۳. از آنجا که باید دانش‌آموزان متن درس را ترجمه کنند و در متن درس‌هایی

مانند درس چهارم فعل‌هایی مانند یذهب، يرجع و یسمع ترجمه نشده‌اند؛ لذا شایسته

است در ابتدای درس، کلیدواژه‌های تصویری درس مختصری توضیح داده شوند تا دانش‌آموز در ترجمه دچار اشکال نشود.

۱۴. **هدف در آزمون شفاهی روخوانی، درست خواندن است.** بدیهی است برگزاری آزمون شفاهی در یک روز امکان‌پذیر نیست. بنابراین، آنچه را دانش‌آموز در طول سال تحصیلی می‌خواند و مجموعه فعالیت‌های شفاهی او، نمره شفاهی‌اش را تشکیل می‌دهد. دانش‌آموز در آغاز در مهارت خواندن و شنیدن نیاز به تکرار و تمرین دارد و به تدریج، این مهارت تقویت می‌گردد. لذا، ملاک نمره‌دهی، بهترین و آخرین وضعیت دانش‌آموز است.

۱۵. به منظور تسهیل آموزش و صرفه‌جویی در وقت، در بسیاری از جاهای کتاب جای کافی برای نوشتن ترجمه و حل تمرین در نظر گرفته شده تا نیازی به دفتر تمرین نباشد. رونویسی از مطالب کتاب لازم نیست.

۱۶. معنای کلمات جدید باید در جمله سؤال شود. به دیگر سخن نباید در پایه‌های هفتم و هشتم معنای کلمات را بیرون از جمله از دانش‌آموز پرسید. هدف از گنجاندن واژگان جدید در آغاز هر درس، تسهیل و تلطیف آموزش و مشارکت هرچه بیشتر فراگیر در ترجمه متن است. لطفاً از پرسیدن معنای کلمه‌ها بیرون از جمله و مخصوصاً در شروع درس خودداری کنید.

۱۷. هرچند کتاب کار در آموزش هر زبانی مناسب است؛ اما تجربه تلخ نشان داده است اغلب کتاب‌های کار زمینه انحراف از مسیر صحیح آموزش را فراهم می‌کنند و با طرح مباحث غیر ضروری، خارج از اهداف و سؤالات معماگونه، قاعده مدارانه و شبیه به کنکور و حجم سنگین و غیر منطقی، زمینه را برای دور افتادن از اهداف آموزشی و آسیب رساندن به روند آموزش فراهم می‌کنند. نداشتن کتاب کار بهتر از داشتن کتاب کار نامناسب است.

۱۸. ما ایمان داریم که **کار اصلی را معلم انجام می‌دهد؛** لذا از همکاران ارجمند درخواست می‌کنیم تا با سیاست دفتر تألیف همگام شوند؛ زیرا به تدریج همه کتاب‌های سال‌های آینده نیز ادامه و مکمل این کتاب خواهند بود.

هرچند که ممکن است معلمان گرامی در رویکرد و برخی از مطالب و سازماندهی

محتوا، نظرات و سلايق متفاوتی داشته باشند، اما از آنجا که کار اصلی برعهده معلمان عزیز می‌باشد، انتظار می‌رود علی‌رغم برخی نظرات مختلف با سیاست و برنامه‌ریزی دفتر تألیف هماهنگ شوند تا به میزان قابل‌توجهی از مشکلات کاسته شده و نتایج بهتری به‌دست آید.

در پایان، برای همه همکاران آرزوی موفقیت داریم. در صورتی که تمایل دارید از نظریات شما آگاه شویم، می‌توانید از طریق وبگاه گروه عربی پیغام بگذارید. همچنین از طریق لینک‌های این سایت می‌توانید با وبلاگ‌های فعال معلمان عربی سراسر کشور آشنا شوید.

www.arabic-dept.talif.sch.ir

نشانی وبگاه گروه عربی:

سخنی با اولیای گرامی

این کتاب ادامه کتاب عربی پایه هفتم دوره اول متوسطه و مکمل آن است. آنچه را دانش‌آموز در سال گذشته در زمینه واژگان و ساختار زبان عربی آموخته است؛ مجدداً در ضمن عبارات و متون کتاب بازآموزی می‌کند. در صورت تمایل می‌توانید با مراجعه به وبگاه (سایت) گروه عربی دفتر تألیف کتاب‌های درسی عمومی و متوسطه نظری، راهنمای تدریس معلم را بارگذاری (دانلود) و از آن استفاده کنید. نشانی وبگاه عربی:

www.arabic-dept.talif.sch.ir

- آنچه باید مورد توجه اولیا در کتاب عربی پایه هفتم و هشتم باشد، این است:
۱. رویکرد برنامه درسی عربی «پرورش مهارت‌های زبانی به منظور تقویت فهم متون دینی و کمک به زبان و ادبیات فارسی» است.
 ۲. هدف اصلی این کتاب آموزش روان‌خوانی و ترجمه از عربی به فارسی است.
 ۳. ترجمه از فارسی به عربی در تدریس و ارزشیابی هدف آموزشی این

کتاب نیست.

۴. هر گونه تبدیل جمله (از مفرد به مثنی یا جمع و تبدیل از مذکر به مؤنث)

از اهداف کتاب نیست.

۵. در بخش قواعد هیچ مطلبی بیرون از آموخته‌های کتاب نباید آموزش داده شود؛ زیرا دانش آموز به تدریج آنچه را در زمینه درس عربی باید بیاموزد خواهد آموخت؛ همچنین اگر قصد کمک به فرزندان را دارید لطفاً از روش قدیمی آموزش فعل ماضی و مضارع خودداری کنید؛ آموزش فعل ماضی و مضارع در این کتاب بومی‌سازی شده و با شیوه دستور زبان فارسی هماهنگ شده است. آموزش افعال به صورت (من می‌روم. تو می‌روی. او می‌رود. ما می‌رویم. شما می‌روید. آنها می‌روند.) می‌باشد.

۶. بسیاری از کتاب‌های کار موجود در بازار، اهداف مصوب برنامه درسی عربی را رعایت نمی‌کنند و مطالبی فراتر از آموخته‌های کتاب و با حجم سنگین در حالت معماً مطرح می‌کنند که موجب خستگی و اتلاف وقت است. بیشتر مطالب اضافه نیز در حوزه قواعد است؛ در حالی که کتاب‌های نونگاشت عربی قاعده محور نیست؛ بلکه متن محور است و در بیست نمره امتحانی سهم اندکی دارند.

۷. بسیاری افراد به قاعده محوری در آموزش عربی عادت کرده اند. توجه داشته باشید که این کتاب متن محور است.

۸. کار عملی در این کتاب، تهیه انواع کاردستی نیست؛ بلکه کارهایی مانند اجرای

نمایش، مکالمه و سرود به زبان عربی و ترجمه تصویری و داستان نویسی بر اساس تصاویر دنباله دار است. کار عملی باید بر اساس مهارت‌های زبانی باشد. همچنین در کتاب درسی برخی فعالیت‌های تحقیقی برای دانش‌آموزان پیش بینی شده است؛ چنین کارهایی برای مدارس است که دبیر عربی ساعت اضافه دارد و یا دانش‌آموزان، خاص هستند. ۹. از بیست نمره امتحانی سه نمره به روخوانی و دو نمره به مکالمه اختصاص

داده شده است. در مکالمه کافی است دانش‌آموز به جملات دارای کلمات پرسشی «هَلْ، أَمْ، مَا، مَاذَا، مَا هِيَ، مَنْ، لِمَنْ، كَمْ، لِمَاذَا، مَتَى، كَيْفَ» پاسخ کوتاه دهد؛ (در یک یا دو کلمه) مثال:

هَلْ أَنْتَ مِنَ الْعِرَاقِ؟ - لا.

أَأَنْتَ صَادِقٌ؟	- نَعَمْ.
مَا اسْمُكَ؟	- أَحْمَدُ.
مَنْ أَنْتِ؟	- لَيْلَى.
لِمَنْ هَذِهِ الْحَقِيْبَةُ؟	- لِسَعِيدِ.
كَمْ قَلَمًا هُنَا؟	- أَرْبَعَةَ.
لِمَاذَا تَقْرَأُ الْقُرْآنَ؟	- لِفَهْمِهِ.
مَتَى تَذْهَبُ إِلَى الْمَدْرَسَةِ؟	- صَبَاحًا.
كَيْفَ حَالُكَ؟	- بِخَيْرٍ.

سؤالات بخش مکالمه باید بسیار ساده و ابتدایی باشد. تنها جایی که «ساختن» از دانش آموز خواسته می‌شود، بخش مکالمه است و در سایر بخش‌های کتاب، چنین هدفی وجود ندارد. در این بخش، نیز در دوره‌های آموزش ضمن خدمت فرهنگیان به دبیران توصیه شده است که پرسش‌های بخش مکالمه باید در نهایت سادگی باشند؛ زیرا دانش آموز در آغاز راه یادگیری زبان عربی است؛

۱۰. کتاب بر اساس «برنامهٔ درسی ملی» و با توجه به «راهنمای برنامهٔ درسی عربی» تألیف شده است.

سخنی با دانش آموزان

عربی می‌خوانیم زیرا:

۱. زبان قرآن، علوم و معارف اسلامی و زبان نخست جهان اسلام است؛
۲. زبان و ادبیات فارسی با آن در آمیخته و برای فهم بهتر فارسی آشنایی با عربی ضروری است؛

۳. یکی از زبان‌های بین‌المللی و مهم جهان است؛

۴. بسیاری از آثار علمی و فرهنگی تاریخ بشر به زبان عربی است.

۵. یکی از شش زبان رسمی سازمان ملل متحد است.

در سال گذشته نزدیک به ۴۰۰ کلمه عربی را آموختید که بسیاری از آنان یا هم خانواده آنها در زبان فارسی نیز کاربرد دارند. امسال نیز حدود ۲۰۰ کلمه دیگر به آموخته‌های شما افزوده می‌شود. پس در پایان سال تحصیلی، شما معنای حدود ۶۰۰ کلمه عربی را خواهید آموخت.

شاید برخی آموخته‌های خود را از یاد برده باشید. جای نگرانی نیست؛ زیرا این کتاب به گونه‌ای نگاشته شده که آموخته‌های قبلی شما در لا به لای عبارتها و متون کتاب پایه هشتم گنجانده شده است.

تکرار و تمرین در هر درسی به ویژه درس عربی لازم است. شایسته است تکالیفی را که معلم برای شما تعیین می‌کند به خوبی انجام دهید تا پایه درسی شما تقویت گردد.

